

Natasha Erkkilä

Rokokookauden ranskalaisen ylhäisömiehen epookkipuku

Opinnäytetyö
Muotoilun koulutusohjelma

Tammikuu 2013

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 28.1.2013
Tekijä(t) Natasha Erkkilä	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Muotoilun koulutusohjelma	
Nimeke Rokokokauden ranskalaisen ylhäisömiehen epookkipuku		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa 1750-luvun ranskalaisen ylhäisömiehen epookkipuku. Käytin työssäni moderneja metodeja ja välineistöä.</p> <p>Suunnitteluprosessin pohjana käytin G. B. Harrison (1982) teknologisen suunnitteluprosessin mallia, josta tein oman sovellukseni selventääkseni suunnitteluprosessin kulkua. Mallissa otetaan huomioon suunnittelunprosessiin vaikuttavat resurssit ja rajoitteet. Tässä työssä erityisiä rajoitteita olivat muun muassa aikaisemman kokemuksen puute miesten historiallisissa vaatteissa sekä budjetti.</p> <p>Ennen suunnitteluprosessin alkua tarkastelin 1700-luvun ranskalaisten miesten pukuhistoriaa kyetäkseen tekemään uskottavan epookkipuvun. Työssäni esittelen rokokoon kolme suurinta tyylikautta Euroopassa, régenceen (1715-1730) rokokoo (1730-1774) ja Ludvig XVI:n kausi, joka tunnetaan myös kustavilaisena tyylikautena (1770-1795)</p> <p>Valmiin pukukokonaisuuden (sisältäen aluspaidan, luokkuhousut, liivin, päällystakin ja jabolkaulasolmukkeeseen) arvioitutin Lapin alueteatterilla puvuston hoitajalla, mutta muuten puku tulee avopuolisoni omaan käyttöön. Saamani arviointi oli positiivista ja kannustavaa. Takissa ja liivissä oli pientä korjattavaa vuorituksen osalta sen kiristävyvyyden takia. Virheen sain korjattua nopeasti muutamilla pienillä purkauksilla ja uusilla ompeleilla.</p> <p>Jatkotutkimusaiheiksi ehdotan perehtymistä 1700-luvulla käytettyihin materiaaleihin, niiden työstämiseen sekä ompelutekniikoiden ja kaavoitusmenetelmiin. Toisena jatkotutkimusaiheena voisivat olla rokokooaikaisten värien tutkiminen ja vaatteissa käytettyjen koristekirjailuiden symboliikka.</p>		
Asiasanat (avainsanat) 1700-luku, rokokoo, miesten pukuhistoria, epookki, suunnitteluprosessi		
Sivumäärä 44	Kieli Suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Satu Kivimäki, Seija Silvennoinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		<p>Date of the bachelor's thesis</p> <p>28 Jan 2013</p>
<p>Author(s)</p> <p>Natasha Erkkilä</p>	<p>Degree programme and option</p> <p>Degree programme in Design</p> <p>Theatre costume design</p>	
<p>Name of the bachelor's thesis</p> <p>Epoch costume project: the noble Frenchman of Rococo period</p>		
<p>Abstract</p> <p>The aim of this Bachelor's thesis is to design and produce an epoch costume in the style of the noble Frenchman of the 1750's. Modern methods and tools are used in this process.</p> <p>The basis for the design process is G.B. Harrison's (1982) model for technological design process, which was further modified for this particular design process. The model takes into account the resources and restrictions that affect the design process. The restrictions related to this thesis project included the lack of experience in the field of men's historical clothes as well as the budget. The design process was initiated by careful examination of the costume history of the 18th century through a literary review, in order to be able to create an authentic-looking epoch costume true to the period in question. In this thesis three major styles of Rococo in Europe are presented: <i>régence</i> (1715-1730), Rococo (1730-1774), and Louis XVI (1770-1795) that is also known as Gustavian period of style.</p> <p>The finalized costume (including chemise, breeches, vest, jacket and jabot) was evaluated by the caretaker of costumes at the regional theatre of Lapland, but the costume will be part of a private collection. The final costume received positive comments. There were a few minor details in the jacket and vest that needed slight modification, and these could be fixed easily by some re-sewing.</p> <p>Further research topics are twofold. Firstly, the material used in the 18th century requires further research on how they were worked. It would also be relevant to study 18th century sewing techniques and design practises. Another topic for further research could be the study of colours used in Rococo and the symbolic meaning of embroidery used.</p>		
<p>Subject headings, (keywords)</p> <p>18th century, rococo, men's costume history, epoch, design process.</p>		
<p>Pages</p> <p>44</p>	<p>Language</p> <p>Finnish</p>	<p>URN</p>
<p>Remarks, notes on appendices</p>		
<p>Tutor</p> <p>Satu Kivimäki, Seija Silvennoinen</p>		<p>Bachelor's thesis assigned by</p>

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	1
2 EPOOKKIPUVUN SUUNNITTELU HARRISONIN MALLIN VIITOITTAMANA.....	2
2.1 Suunnittelun vaiheet.....	3
2.2 Rajoitteet ja resurssit.....	5
3 1700-LUVUN MIESTEN MUOTI RANSKASSA.....	6
4 PUVUN TOTEUTUS.....	15
4.1 Luonnostelu.....	15
4.2 Materiaalien hankinta.....	20
4.3 Valmistus.....	23
4.4 Kirjonta.....	27
5 EPOOKKIPUVUN ARVIOINTI.....	33
6 POHDINTA.....	41
LÄHTEET.....	43

1 JOHDANTO

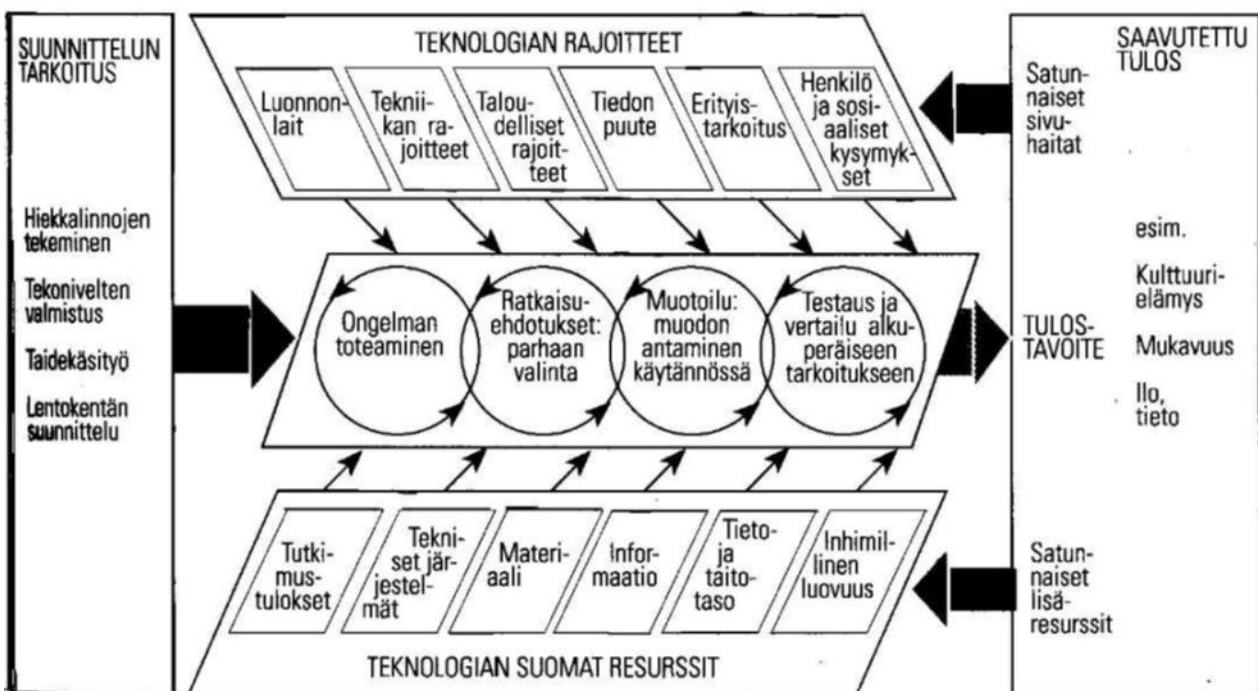
Minulla oli halu haastaa itseni tekemään jotain uutta ja entuudestaan tuntematonta. Koin opinnäytetyön olevan oiva tilaisuus haasteelleni ja päätin suunnitella sekä toteuttaa rokokookauden miehen epookkipuvun. Kiinnostukseni pukuhistoriaan on lähtenyt varhaisesta lapsuudesta. Tässä työssä päätin keskittyä ranskalaisten miesten muotivirtauksiin 1700-luvulla, jolloin miehet olivat naisia koreampia, ja ylhäisten miesten osalta muotitiedottomuus koettiin melkein häpeällisenä. Ylitsepusuava koreilu ja hempeiden värisävyjen kirjo eivät ole olleet minulle tuttuja elementtejä suunnittelu- tai valmistusprosessissa. Tyyliini ovat kuuluneet tummat sävyt ja synkät siluetit. Halusin kehittää itseäni ja tutustua aivan uuteen tyylimaailmaan, joten valitsin teemaksi rokokoon, joka on lähes täydellinen vastapari jo kehittyneelle tyylimieltyykselleni.

Opinnäytetyön tavoitteenani on saada aikaan miesten 1700-luvun muodin mukainen epookkipuku, jota voisi käyttää esimerkiksi osana teatteripuvustusta. Epookkipuku tarkoittaa pukua, joka on ulko- näöltään mahdollisimman lähellä autenttista pukua, mutta epookkipukua tehdessä on mahdollista käyttää nykyaikaisia materiaaleja ja työtapoja ajan ja vaivan säästämiseksi. Itse sana epookki tarkoittaa lyhyttä historiallista ajanjaksoa (Suomisanakirja, 2012). Tiivistettynä epookkipuku tarkoittaa pukua, joka kuvastaa tietyllä ajanjaksolla vallinnutta pukumuotia. Teatterialalle suuntautuvana opiskelijana hyödynnän teattereilla vaadittavia taitoja opinnäytetyössäni. Ammatilliselta kannalta opinnäytetyöni tulee tukemaan osaamistani tulevalla työurallani. Kun teatterin ohjelmistoon tulee historiallinen näytelmä, oletetaan pukusuunnittelijan tietävän pukuhistorian pääkohdat tai ainakin osaavan etsiä tietoja halutulta ajankohdalta. Omaksi vahvuudekseni tämän opinnäytetyön kautta saavutan tarkan tietämyksen 1700-luvun pukumuodista ja erityisesti miestenmuodin osalta.

Suunnitteluprosessimallina käytän G.B. Harrisonin (1982) teknologisen suunnitteluprosessin mallia, josta olen kehittänyt oman sovellukseni opinnäytetyötäni varten. Puvun suunnitteluprosessissa jou- dun huomioimaan omat resurssini, materiaaliset rajoitteet sekä perehtymään tarkasti 1700-luvun miesten pukumuotiin.

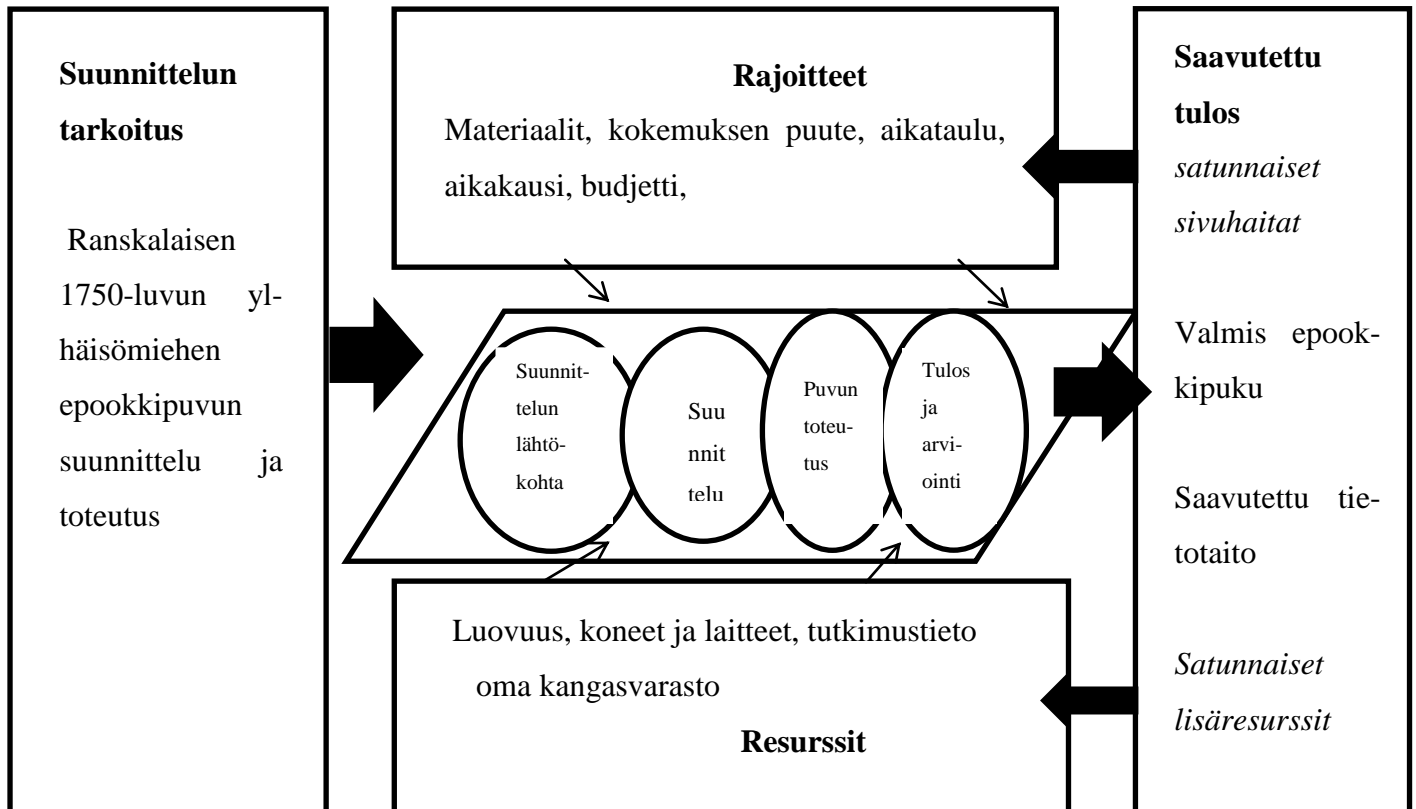
2 EPOOKKIPUVUN SUUNNITTELU HARRISONIN MALLIN VIITOITTAMANA

G.B. Harrison malli (1982) (kaavio 1) on tarkoitettu teknologiseen suunnitteluun, mutta sitä käytetään myös käsityölliseen suunnitteluun. Suunnittelun lähtökohtana ja päämäärän on elämänlaadun parantaminen. Mallissa esitetään peräkkäin suunnittelun kolme vaihetta, jotka nivoutuvat toisiinsa. Lisäksi mallissa on rajoitteiden ja resurssien taholta inhimillisiä tekijöitä, jotka toimivat vaikuttimina suunnittelunprosessissa. (Anttila 1992, 97–98.)

Kaavio 1. Harrisonin teknologisen suunnitteluprosessin malli (Anttila 1992, 97)

Tein oman sovellukseni käyttäen pohjana Harrisonin suunnitteluprosessin mallia omaan projektiini sopivaksi (kaavio 2).

Kaavio 2. Sovellukseni Harrisonin mallista (Erkkilä 2012)

2.1 Suunnittelun vaiheet

Suunnittelun tarkoitus

Tarkoitukseni on suunnitella ranskalaisen 1750-luvun noblessi eli aatelismiehen epookkipuku. Lopputuloksena valmistamani pukukokonaisuus jää avopuolisoni käyttöön, mutta tekijänä saan oppimisesta tulevan hyödyn tulevaisuuden varalle.

Suunnittelun lähtökohta

Suunnitteluni lähtökohtana on mielenkiinto ja halu oppia suunnittelemaan ja toteuttamaan historiallisia pukuja. Valitsin kaksi minulle vaikeaa tekijää: miesten vaatetuksen ja rokokoon, voidakseni

lisätä entuudestaan omaaviani tietoja kyseisiltä osa-alueilta. Suunnittelussa minun täytyy ottaa huomioon listaamani rajoitteet sekä resurssit. Voidakseni aloittaa suunnitteluprosessin tutkin ensin 1700-luvun miesten pukuhistoriaa ja muodin kulkuun vaikuttavia tekijöitä, kuten materiaaleja ja historiallisia tapahtumia. Suunnittelun alkuvaiheessa minun täytyi huomioida pienet käyttöresurssit, sillä *budjettini* ei salli autenttisen silkkikankaisen kultalangoin koristellun pukukokonaisuuden valmistusta.

Suunnittelu

En ryhdy suunnittelemaan pukua tarkemmin, ennen kuin olen varmistunut materiaalien edullisen saannin. Suunnittelu lähti pääkohtaisesti käsillä olevista materiaaleista sekä 1750-luvun muodin muotokielen jäljittelemisestä. Suunnitteluvaiheessa *aikakauden* tuomat *rajaukset* ovat suurin rajoitettava tekijä etsiessäni puvun muotoa luonnosteluvaiheessa. Hankittu *tutkimustieto* ja ripaus *luovuutta* auttavat suunnittelun kohdalla halutun mallin saattamisessa paperille odottamaan toteutusta.

Puvun toteutus

Puvun valmistusta vaikeuttivat eniten *aikataulu* sekä *kokemuksen puute*. Edistävinä tekijöinä ovat *luovuus* ja saatavilla ollut *koneisto ja laitteisto*. Puvun toteutusvaiheessa peilasin omia suunnitelmia, valmistuvaa pukua ja tutkimuksen kautta hankittua kuvatieta keskenään varmistaakseni halutun lopputuloksen.

Tulos ja arviointi

Puvun arvioinnissa itseni lisäksi toimii Rovaniemen kaupunginteatterin puvuston johtaja Paula Lindroth sekä puvuston muu henkilökunta. Suunnittelu- ja valmistusvaiheessa suoritan arviointia vertaamalla pukua eri valmistusvaiheissa aikakauden maalauksiin ja pukuhistoriakirjojen tietoihin.

Valmis epookkipuku sekä saavutettu tietotaito

Suunnitteluprosessinmallin viimeisenä osuutena on valmis epookkipuku sekä valmistamisen myötä saavutetut tietotaidot. Itse valmiista tuotoksesta hyötyä saa avopuolisoni omistamalla epookkipuvun, jota hän voi halutessaan käyttää vaikkapa roolipeliharrastuksessaan.

2.2 Rajoitteet ja resurssit

Materiaali

Materiaali on yksi rajoittavimmista tekijöistä pienen budjettini vuoksi. Toiveenani on käyttää mahdollisimman paljon kierrätettyjä materiaaleja puvun valmistusvaiheessa sekä alhaisen hinnan että ekologisuuden vuoksi. Omassa käytössäni on suurehko materiaalivarasto ja uskon löytäväni sieltä niin vuorikankaat kuin kirjailuun tarvittavat materiaalitkin. Materiaali on osaltaan sekä rajoite että resurssi.

Kokemuksen puute

Koska en ole aikaisemmin suunnitellut tai valmistanut miesten historiallista pukua, tulee kokemuksen puute vaikuttamaan niin kaavoitus- kuin valmistusvaiheessakin. Kokemuksen puute tulee näkymään myös ompeluvaiheessa, sillä en ole ehtinyt tutustua vielä kaikkiin huomiota kaipaaviin yksityiskohtiin ammattimaisessa ompelussa. Kokemukseni puute on siis rajoite suunnitteluprosessissa.

Aikataulu

Aikatauluni tulee olemaan tiukka, mutta silti haluan käyttää mahdollisimman paljon aikaa puvun toteutukseen saadakseni rauhassa tutustua ja oppia valmistusvaiheessa vastaan tuleviin ongelmiin. Etukäteen tiedän tarvitsevani roimasti aikaa pukuun tulevien kirjailuiden koristeiden tekemiseen. Pyrin järjestelemään aikataulutukseni mahdollisimman tehokkaasti, mutta tiedän jo varmasti joutuvani joustamaan suunnitelmista oman hyvinvointini vuoksi. Täten aikataulu on tässä työssä rajoite.

Aikakausi

Valitsemani aikakausi tuo osaltaan rajoituksia, jotka rajoittavat luovuuden käyttöä suunnitteluvaiheessa. Aikakausi rajaa myös materiaalin sekä puvun mallin valintaa hyvinkin tiukaksi. Osaltaan aikakauden rajaukset helpottavat suunnittelua poistamalla ylimääräisiä vaihtoehtoja. Aikakauden rajaus auttaa minua myös fokusoitumaan tiedonhaluni tiettyyn osa-alueeseen. Näiltä osin aikataulu on resurssi.

Budjetti

Rahoituksesta vastaan kokonaan itse ja mieluiten toteuttaisin puvun mahdollisimman pienellä budjetilla. Rahoitus tulee olemaan rajoite kangasmateriaalien etsimisvaiheessa, jolloin voin luottaa vain hyvään onneen, että löydän tarvittavan määrän haluamaani kangasta.

Luovuus

Luovuus on minulle resurssi ja voimavara ja auttaa minua jaksamaan työskentelyssä. Luovuudella tulee olemaan suunnitteluvaiheessa vain pieni osuus, mutta kokemuksen puutteen korjaamiseen luovuus tulee auttamaan minua puvun valmistusvaiheessa selvittäessäni saumarakenteita ja visuaalista ilmettä.

Koneisto ja laitteisto

Onnekseni omistan hyvät ompelulaitteet, kolme ompelukonetta ja saumuri sekä valmistamiseen käytettävät työvälineet. Tämä helpottaa ja nopeuttaa työskentelyäni merkittävästi, koska en joudu tuhlaamaan aikaa siirtyessäni ompelemaan omaa olohuonetta kauemmaksi. Koneisto ja työvälineet ovat siis resurssi.

Tutkimustieto

Ennen suunnitteluvaihetta perehdyn laajasti miesten 1700-luvun pukuhistoriaan. Tutkimuksessa keskityn Ranskan muotivirtauksiin sekä historian tapahtumiin, jotka osaltaan vaikuttivat muodin vaihtumiseen. Tutkimustieto tulee olemaan tukipilarini, johon voin suunnittelu- ja valmistusvaiheessa peilata omia tuloksiani.

3 1700-LUVUN MIESTEN MUOTI RANSKASSA

1700-luku voidaan Euroopassa jakaa kolmeen tyylikauteen: régence eli sijaishallintokausi (n.1715–1730), rokokoo (n. 1730–1774) ja Ludvig XVI:n kausi, joka tunnetaan myös kustavilaisena tyylikautena (n.1770–1795) (Kuitunen 1998, 63). Jokaisella muotikaudella olen keskittynyt kertomaan ranskalaisen noblessi miehen pukumuodista 1700-luvun eri vaiheilta. Pukuhistoriasta kiinnostuneena olen havainnut miesten jäävän varjoon muodin etenevissä askelissa. Suurimassa osassa pukuhistoriaa käsittelevissä teoksissa keskitytään mielestäni enemmän naisten muodin ilmentymiin ja kehitykseen, mutta miesten muoti tuntuu minusta jäävän vain vähäiselle huomiolle.

Régence eli sijaishallintokausi

Ludvig XIV:n kuoltua Orleansin herttua Filip nousi sijaishallitsijaksi, regentiksi, Ludvig XV:n ollessa liian nuori vielä hallitsemaan. Muotikauden nimeksi annettiin regentin mukaan régence. Barokin ankara symmetrisyys oli väistymässä muodissa ja tilalle tulivat keveys ja hienostuneisuus. Régence-tyylin tunnusomaisin koristus oli poimuileva nauha. Nauhaornamentiikkaan kietoutui

usein sinikellovärejä ja lambrekiineja. Régence-ajalla naisten ja miesten puvuissa tavoiteltiin kaartiomaista ja siroa yleisvaikutelmaa. (Hansen 1957, 132–133.) Pukujen muoto yksinkertaistui barokin mahtipontisuudesta, ja yleisesti haluttiin saada kantajan muodot paremmin esille (Kuitunen 1998, 64). Yleinen kuvitelma on, että koko 1700-luvulla vallitseva värimaailma olisi ollut vaalea ja pastellisävyinen. Armas Pullan (1966, 36–37) mukaan kuvitelma on kuitenkin väärä, sillä kankaat itse asiassa olivatkin usein värikkäitä ja koreita. Mallia kirjaville kankaille, joissa oli painokuvioita, saatiin Intiasta. Jopa yksiväriset kankaat olivat voimakassävyisiä. Tähän päivään asti säilyneet rokokoopuvut ovat aikojen saatossa haalistuneet ja näin ollen ihmisille on tullut mielikuva pastellisävyydestä rokokoosta. 1700-luvun väriloistosta ja sen käytöstä kertovat mitä mielikuvituksellisimmat nimet, joita väreille on annettu, kuten ”Juuri saapunut kerjäläinen”, ”Kuninkaan silmä” ja ”Liikuttuneen nymfin reisi”.

Armas Pulla (1966, 34) kuvasi mielestäni osuvasti teoksessaan *Kuusivarpaisesta kuninkaasta hameen mytologiaan* miesten puvun alkavaa muutosta barokinkaudelta: ”Miehisen puvun suorastaan barbaarinen loistokkuus vaihtui siroon eleganssiin, joskin se samalla melkoisesti naisellistui.” Miehen asu (kuva 1) koostui polvipituisista kapeista breeches-housuista, joita käytettiin pitkien polvisukkien kanssa. Polvisukkien materiaali oli yleensä silkki tai puuvilla (Kuitunen 1998, 65). Lähes polvipituinen justaucorps-takki oli kaulukseton ja se napitettiin kiinni koko pituudeltaan (Rooney 2005, 8). Takin hartialinja kapeni barokin muodista ja takin liepeet jäykistettiin tärkillä, joughilla tai paperilla (Kuitunen 1998, 65). Hihojen käänteet olivat laajat ja tavallisesti ne napitettiin kolmella napilla (Koskimies 1984, 97). Takissa oli myös isot taskut, joita koristivat suuret koruommellut taskunkannet. Koruompelua käytettiin myös tiheän napituksen koristamisessa. (Kuitunen 1998, 65.) Takin sivuissa ja takana olevat suuret halkiot antoivat kantajalleen vapauden liikkua paremmin. Takin alla käytettiin hihallista liiviä, joka oli lähes samanpituisen kuin päällystakki. Kuten takki, myös liivi oli napitettu kiinni koko pituudeltaan. (Rooney 2005, 8.)

KUVA 1 Régence-ajan tyypillinen miehen puku. (Kuitunen 1998, 64).

Lilli Koskimiehen mukaan (1984, 97) liivitakki valmistettiin usein brokadista mutta takakappale halvemmasta kankaasta. Brokadi on kirjailtu tai kohokuvioitu kangas (Lindfors 2004, 26). Liivin alle puettiin valkoinen aluspaita, josta laskeutui pitsiä hihasuista ja rinnuksilta. Kauluksen sijaan käytettiin pitsistä solmiota, joka solmittiin niskan ympärille. Toisinaan miehet käyttivät myös kureliivejä muotoillakseen kehoaan ihanteiden mukaiseksi. Kureliivi valmistettiin useasta kerroksesta jäykistettyä puuvillaa ja tukimateriaaleina käytettiin niin punottua nauhaa, oksia kuin valaanluitakin. Miehillä oli käytössä myös alushousut, jotka oli ommeltu kahdesta tuubimaisesta kappaleesta. Alushousut kiristettiin vyötärönauhalla. Nyöritys takana varmisti kiinnityksen. Halutessaan lisää näyttävyyttä miehet käyttivät pohjetoppauksia breeches-housujen kanssa. (Rooney 2005, 50–51.) Matalat, nahkaiset, korolliset kengät olivat kärjestä pyöreät (Kuitunen 1998, 65) ja niitä koristivat metalliset soljet (Rooney 2005, 53).

Miehet ajelivat päänsä ja käyttivät peruukkeja, jotka olivat sivuilta pienillä rullilla ja takana poninhäntämäisesti kiinni. Peruukki siveltiin eläinrasvalla, jotta valkoinen puuteri kiinnittyisi peruukkiin. Muodissa ollutta kolmikolkkahattua oli vaikea käyttää peruukin kanssa sotkeutumisen vuoksi, joten kolmikolkkahattu jäi asusteeksi kantajansa kainaloon. Miehet ja naiset meikkasivat kasvonsa valkoisiksi ja korostivat poskien ja huulten punaisuutta lisäämällä punaista väriä. Kulmakarvat oli muotoiltu tarkasti tai ne nypittiin kokonaan pois, jotta tilalla voitaisiin käyttää hiirenturkista tehtyjä kulmakarvoja. Kävelykeppi kuului miehen tärkeisiin asusteisiin lähes koko 1700-luvun. Kävelykepin nuppi tai kahva oli monesti koristeellisesti käsin kaiverrettu ja kahvan pystyi kiertämään irti, jolloin siitä löytyi hyviä tuoksuja tai jopa peili. (Rooney 2005, 54–59).

Rokokoo

Sana rokokoo johdettiin ranskankielen sanasta *rocaille*, joka tarkoittaa simpukkaa. Simpukan muoto onkin hyvin kuvaava rokokokauden keimailevalle tyylille (Saar 2011, 90 ja 95). Kun barokin kaudella pyrittiin komeuteen, rokokoo pyrki kauneuteen ja kepeyteen (Hansen 1975, 135). Vuodesta 1745 lähtien Markiisitar de Pompadourilla (1721–64) oli suuri vaikutus niin muodin kuin politiikan kehitykseen Ranskan Ludvig XV:n hovissa. Markiisitar de Pompadourin myötä muotiin tuli keveyden ohella kokettimaisuus, joka tarkoittaa keimailevaa tai keikailevaa (Saar 2011, 90–95). Rokokoon kaudella välteltiin suoraa kulmia ja viivoja. Suosituimpia linjoja olivat S- ja C-kiemurat sekä simpukan muotokieli (Hansen 1957, 134).

Ajan kehittyessä 1730-luvulla miesten takki- ja liivimuoti muuttui kapeammaksi siluutiltaan (kuva 2). Liivi lyheni pituudeltaan, hihat poistettiin eikä sitä enää napitettu helmaan asti. Takin hihat ommeltiin kantajalleen istuvimmiksi ja napitus ylettyi vain vyötärön korkeudelle. Takkeihin ilmestyi myös pienet kaulukset vuosisadan puolivälissä. (Hansen 1957, 134.) Housujen muotoakin kavennettiin, jolloin kantajan jalan muoto saattoi näkyä paremmin (Rooney 2005, 8–9). Miesten pukumuoti tuli kevyemmäksi ja naisellisemmäksi (Saar 2011, 95). Miesten pukeutuminen olikin herkullisimmillaan juuri rokokoon ajalla, sen väriharmonian, kankaiden kauneuden ja yltäkylläisyyden tähden (Koskimies 1984, 103). Miesten pukujen materiaaleina käytettiin yleisimmin silkkiä, ja koristeompeleet oli tehty kulta- ja hopealangoilla kirjomalla (Hansen 1957, 134).

KUVA 2 Miesten muotipukuja ja metsästyspuku, sekä poninhäntäpussi ja kolkkahattu (Kuitunen 1998,70)

1750-luvulla vaaleiden culottes-polvihousujen rinnalle tulivat muotiin baijerilaiset kaksiriviset edestä napitettavat housut, jotka tunnetaan myös luukkupöksyinä (Kuitunen 1998, 69). Housut saivat parikseen värilliset tai valkoiset polvipituiset silkkisukat, jotka kiinnitettiin paikoilleen nauhoilla sivusta (Rooney 2005, 8-9). Takin (justaucorps) liepeet alkoivat kutistua vuosisadan puolenvälin tienoilla ja takkia ryhdyttiin pitämään auki, jotta liivi ja sen kirjailut näkyisivät, samoin kuin aluspaidan pitsiröyhelöt (jabot) rintamuksilla (Hansen 1957, 135). Takin alle puettu pitkä liivi (camisole) oli useimmiten ommeltu samasta kankaasta ja samalla kaavalla kuin itse päällystakki. Miesten pukeutumisesta tuli eleettömämpää, joten aiempaa suurempaan rooliin nousivat yksityiskohdat ja asusteet. Erityisessä suosiossa olivat silkkiset, batistiset tai musliiniset solmiot ja niiden solmimisesta tulikin monelle harrastus ja omalaatuinen peli. (Saar 2011, 95.)

1700-luvun loppupuoliskolla miesten juhla-asut olivat yleensä loisteliaampia kuin naisten asut. Samettitakkien ja liivien etukappaleisiin, kauluksiin, kalvosimiin ja taskunkansiin kirjottiin moniväri-

siä kasviaiheisia taideteoksia silkki-, kulta- ja hopealangoilla (kuva 3). (Vainikainen 2002, 167.) Kotioloissa mies pukeutui huivikaulukselliseen pitkään kotitakkiin. Muodoltaan se muistutti kiinalaista kauhtanaa ja takki valmistettiin ohuesta silkistä tai painetusta puuvillasta. Porvariston puvut eivät suuresti erottuneet hovin ja ylhäisön muodista, mutta materiaalit olivat halvempia ja mallit hiukan yksinkertaisempia. (Koskimies 1984, 103.)

Miesten asusteina ja koruina olivat pitsiset nenäliinat, sinettiperäiset kellot ja emalikoristeiset nuuskarasiat, koska nuuskaaminen kuului muodin mukaisen käytökseen. Kasvot ajeltiin sileiksi ja monesti myös päälaki peruukin paremman istuvuuden tähden. (Kuitunen 1998, 69–70.) Peruukki kammattiin taakse eräänlaiselle poninhännälle, jonka pää laitettiin sametti- tai taftipussiin (crapaud), joka jäi koristeeksi niskan puolelle. Pussi suljettiin mustalla silkkinauhalla (solitare), josta muodostui rusetti kaulaliinan päälle koristeeksi. Peruukin puuterointi suoritettiin omassa erityisessä huoneessa, jonka kattoon ruiskuteltiin vehnäjäuhopuuteria, jotta se pystyi hiljalleen ja tasaisesti laskeutumaan peruukkien päälle. (Hansen 1957, 134.)

Kuva 3 (Mitford 1979, 58) Esimerkki kulta- ja hopealankakirjonnasta.

Ludvig XVI:n tyyli eli kustavilainen tyyli

1700-luvun loppupuolella pukeutumisessa siirryttiin käytännöllisyyteen ja Ranska alkoi saada tyyli-vaikutteita Englannista. Ludvig XVI:n tyyliin vaikuttivat kaksi päätekijää, ranskalaisen rokokoon vaikutuksen häviäminen ranskan vallankumouksen myötä ja alkavaa klassillisuutta edustava englantilainen tyyli. Pukeutumisessa keskityttiin aiempaa enemmän käytännöllisyyteen kuin koreiluun (kuva 4). (Koskimies 1984, 108–109.) Pystyraitaiset kankaat nousivat suosioon, sillä raitojen uskottiin solakoittavan kantajaansa. 1780-luvulla tulivat käyttöön sileät ja kestävät villakankaat. Väri-maailma koostui kellan- ja punaruskeasta, pullonvihreästä ja ruskeanharmaasta. (Kuitunen 1998, 73–74.) 1700-luvun lopulla kemialliset värjäykset kehittyivät ja värejä niihin saatiin mineraaleista, kasveista ja jäkälästä. Kloriittivalkaisu kehitettiin vuonna 1774 ja valkaisumenetelmä kaupallistettiin vuonna 1786. Kuparilaattatekniikalla printtikankaiden painaminen keksittiin vuonna 1757. Nämä keksinnöt mahdollistivat laajamittaisen teollisen kankaanpainamisen. Tämä puolestaan mahdollisti sen, että printtikuvioisita kankaista tuli suosittuja laajalti. (Rooney 2005, 11.)

KUVA 4 Miesten yksivärinen ja raidallinen muotipuku, sekä weather-puku, lierihattu ja kaksikolkkahattu (Kuitunen 1998, 74)

Tyypilliseksi miehen puvuksi muodostui yleensä sininen weather-puku, (kuva 4) johon kuuluivat matalakorkoiset ratsastussaappaat, kapeat keltaiset edestä napitettavat luukuhousut, jotka tunnettiin nimellä pantalons-housut. Lahkeet ylsivät saappaan varsiin. (Koskimies 1984, 108–109.) Sininen hännystakki oli vartalonmyötäinen ja siinä oli korkea käännekaulus. Takin kanssa käytettiin lyhyttä liiviä, jossa oli kiristystamppi takana. Liivin edustaa koristivat näkyvät kellonperät, jotka oli kiinnitetty liivin alle tai liivin nappeihin. (Kuitunen 1998, 73–74.) Päättä koristi sini-puna-valkea-trikolori, vapautuksen merkki monarkiasta, kokardikoristeinen korkea musta hattu (Koskimies 1984, 108–109). Mustasta korkeasta huopahatusta kehkeytyi lopulta nykypäivänä tunnettu silinteri (Rooney 2005, 55).

1700-luvun puolivälissä takin sivuilla olevat liepeet leikattiin pois. Takin malli säilyi takaosaltaan pitkänä ja malliltaan kolmiosaisena, jossa oli kaksi halkiota. Mallin perustana oli englantilainen ratsastustakki ja takkia kutsutaan frock coatiksi tai redingotteksi. Takkimalli oli myös yleisesti naisilla käytössä. Myöhemmin frock-coatista kehittyi kaksiliepeinen takki, joka nykypäivänä tunnetaan frakkitakkina (kuva 5). Takin kanssa miehet käyttivät culottes nimisiä polvihousuja ja kehityksen myötä housut alkoivat muistuttaa nykyisiä miesten puvunhousuja. Teräväkärkiset saappaat alkoivat yleistyä, vaikkakin sukat ja korolliset nahkakengät olivat pitkään miesten muodissa. (Rooney 2005, 12–54.) Saappaita käyttivät pääasiassa ylhäisö ja upseeristo, porvarilliset ja työläiset käyttivät kangassäärystimiä saappaiden sijasta. (Kuitunen 1998, 73–74). Englantilaisten vaatturitaidon ansiosta nykyaikainen miestenpuku oli aloittanut kehityksensä ja sen malli on säilynyt tähän päivään pienin muutoksin (Hansen 1957, 137).

Peruukit väistyivät miesten muodista, koska Englanti nosti verotustaan peruukkien materiaalien osalta, joten miehet leikkasivat hiuksensa lyhyiksi. Tämä muutti hiusmuotia myös Ranskassa. Ranskan vallankumouksen kynnyksellä miekat huotrineen korvasivat kävelykepin asusteena. (Rooney 2005, 12) Bo Lönnqvist (2008, 128) kirjoittikin, että ”Ranskan vallankumous sai aikaan ensimmäisen nopean muodin muutoksen.”

KUVA 5 (Hill & Bucknell 1968, 143)

4 PUVUN TOTEUTUS

4.1 Luonnostelu

Aloittaessani puvun suunnittelua ja sen toteuttamista mietin 1700-luvun eri muotikausia. Päätin toteuttaa 1750-luvun muodin mukaisen ylhäisösäädyn asun miehelle. 1750-luvulla rokokoon muotikausi oli loistavimmillaan ja vaatteiden muotokieli mielenkiintoista. Tyylikauden valitsemisen jälkeen väri- ja materiaalivalintojen tekeminen helpottui. Päätin valita vaaleaa, hennon kukkakuosista juhlavaa kangasta. Kirjailuissa yksityiskohdissa vahvat värit kohtaisivat murrettun sinisen erisävyt harmoniassa. Edellä mainittujen päätösten jälkeen alkoi materiaalien haaliminen. Ensisijaisesti olisin halunnut käyttää aikakaudelle tyypillistä paksua silkkiä tai samettia ja koristelussa silkki-, kulta- ja hopealankoja, mutta tiesin tämän vaihtoehdon olevan mahdoton materiaalikustannusten vuoksi.

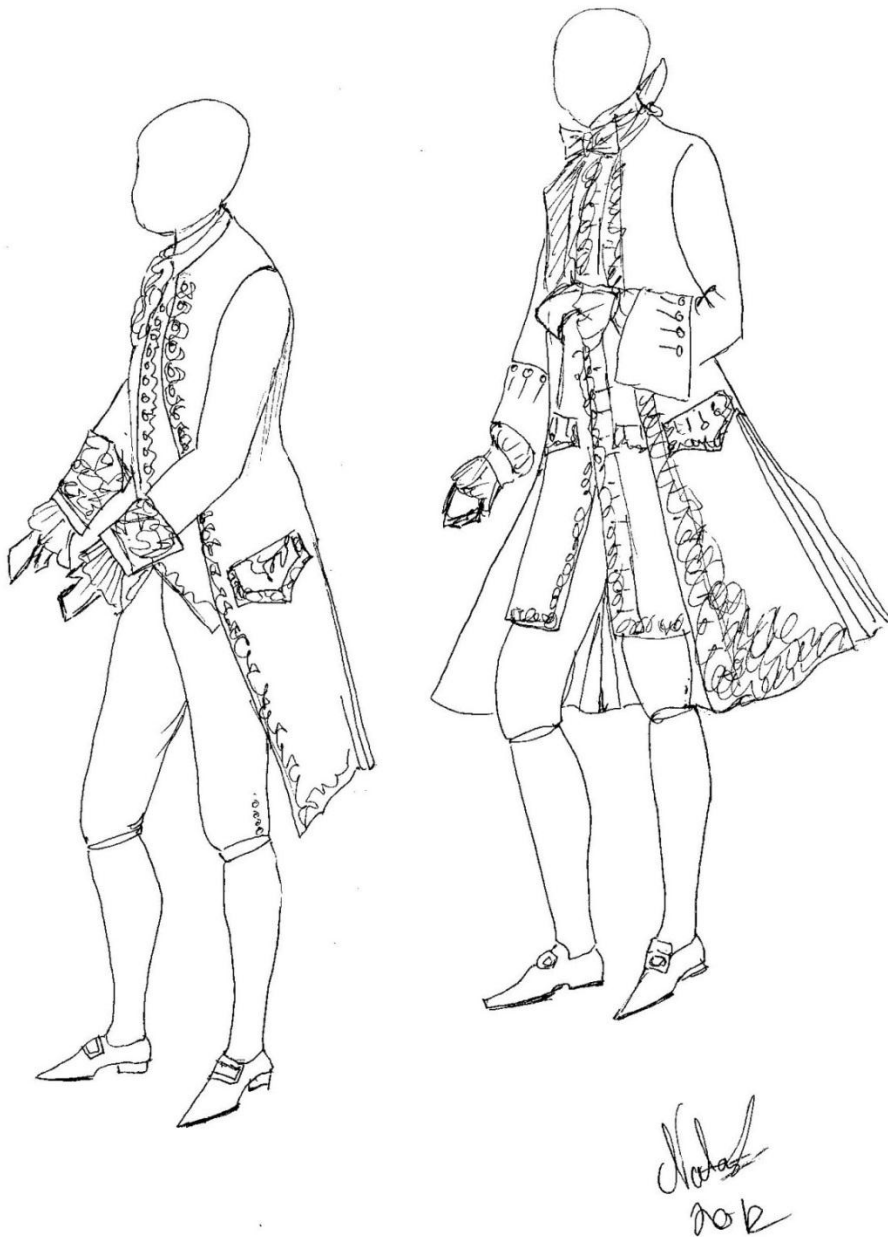
Tämä ei kuitenkaan aiheuttanut minulle ongelmia vaan päätin toteuttaa ideani halvemmilla materiaaleilla.

Puvun luonnostelu alkoi pukuhistoriakirjoja selailemalla 1750-luvun osilta. Melkein kaikissa lähteissä takkimalli oli sama tai samankaltainen. Suurimmat eriävyydet puvuissa olivat koristekirjailujen aiheet ja muodot, värit sekä kaulusten ja taskunkansien kokojen eroavaisuudet. Puvun luonnosteluvaihe oli minulle vaivaton, sillä asun muotokieli ja värimaailma olivat 1750-luvun pukuhistorian määrittelemät. Päätin tehdä tyypillisen frock-takin ja culottes-polvihousut sekä liivin. Minun täytyi vain suunnitella koristeiden muotokieli ja päättää värien käytöstä kussakin yksityiskohdassa. Koko työprosessin ajan minulla oli työpöytäni vieressä käytössäni ideaseinämä (kuva 6), josta pystyin tarvittaessa vilkaisemalla varmistamaan ideani oikean suunnan ja jatkamaan työskentelyä. Aloitin ideaseinän kokoamisen ennen suunnittelun aloitusta saadakseni lähteen ja ohjenuoran projektia varten.

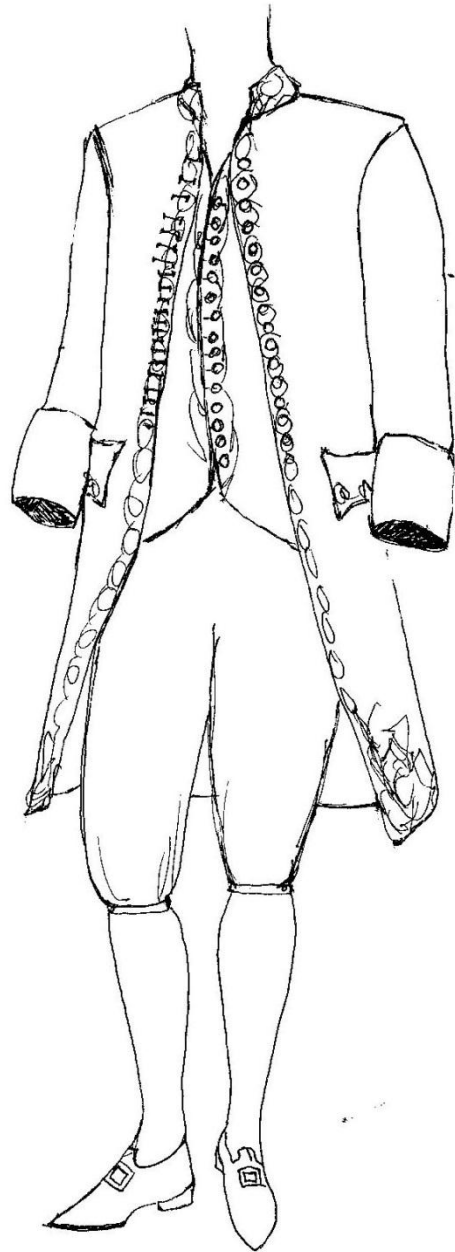

Kuva 6 Yksityiskohta ideaseinästä

Piirsin muutamia luonnoksia miettiessäni kirjailuja ja niiden sijoitteluja sekä puvun kokonaissiluet-
tikuvaa (Kuvat 7 ja 8). Luonnosteluvaiheessa mietin, että jos kyseessä olisi ollut teatterille tehtävä
puku, määrittävät tekijät suunnittelu- ja luonnosvaiheessa olisivat olleet pukuhistoria ja roolianaaly-
ysi sekä ohjaajan mielipiteet ja suunnitelmat. Pukujen luonnostelun ohessa piirtelin luonnoksia myös
kirjontamalleista. Niissä pyrkisin käyttämään kaarevia muotoja ja kasviaiheista ornamenttia. (Kuva
9)

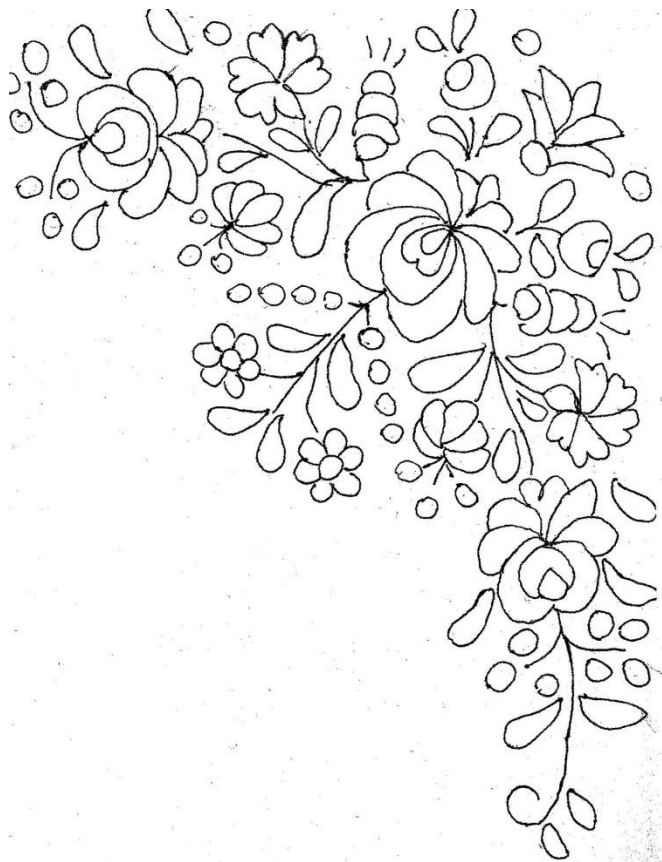
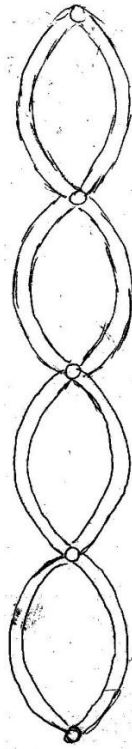

KUVA 7 Luonnosteluja koristeista ja kirjailuista sekä niiden sijoittelusta pukuun.

Handwritten signature and date: d/a 2002

KUVA 8 Luonnos puvusta

KUVA 9 Kirjontamallien pienoiskuvia

4.2 Materiaalien hankinta

Autenttisten materiaalien sijasta päätin käyttää kierrätysmateriaaleja mahdollisimman paljon puvun toteuttamisessa. Kierrätysmateriaalien käytön hallitseminen ja kyky hyödyntää materiaaleja monipuolisesti tulee olemaan minulle hyödyksi teatterimaailmassa. Monellakaan teatterilla ei ole usein mittavia resursseja puvustukseen vaan ne pyrkivät käyttämään olemassa oleviaan varastoja tuleviin näytelmiin. Kierrättäminen teattereissa ei ole pelkästään rahansäästökysymys vaan usein myös ajallisesti edullisempi vaihtoehto. On esimerkiksi helpompaa ommella jo käytettyyn hameeseen koristenauhaa kuin valmistaa uusi hame alusta asti ja lisätä siihen vielä koristenauha. Teatteripuvustuksen osalta kierrätysmateriaalien käyttö voi olla myös osa visuaalista haastetta katsojille tai oivallinen keino löytää uusia muotoja roolihahmojen kannettaviksi.

Materiaalien hankinta otti suuren osan ajastani opinnäytetyötä tehdessäni. Aloitin materiaalien keruun opinnäytetyötäni varten jo keväällä 2011, mutta se oli työläämpää kuin kuvittelin. Ongelmaksi muodostui löytää samanlaista kangasta enemmän kuin kaksi metriä kerrallaan. Työtäni varten tarvitsin ainakin kahdeksan metriä yhtenäistä kangasta. Kaikista hankinnoistani pystyin kelpuuttamaan kahdet samansävyiset verhot (kuva 10) ja loput tarvittavat materiaalit jouduin purkamaan jo aiemmin tekemästäni naisen rokokoopuvusta. Kirjontalankoja yritin ensin etsiä kierrätysmyymälöistä ja sitten kokeilin lankojen purkamista vanhoista kirjailluista vaatteista. Lankojen purkaminen oli hidaista, vaivalloista ja oli mahdotonta saada koottua tarvittavat värimäärät kustakin haluamastani sävystä. Kokeilujen jälkeen totesin olevan käytännöllisempää käyttää uusia kirjontalankoja (kuva 11).

KUVA 10 Valitsemani materiaalit. Kaksi ylintä päällyskankaita, vasemmalla alhaalla vuori ja oikealla alhaalla liivin päällyskangas.

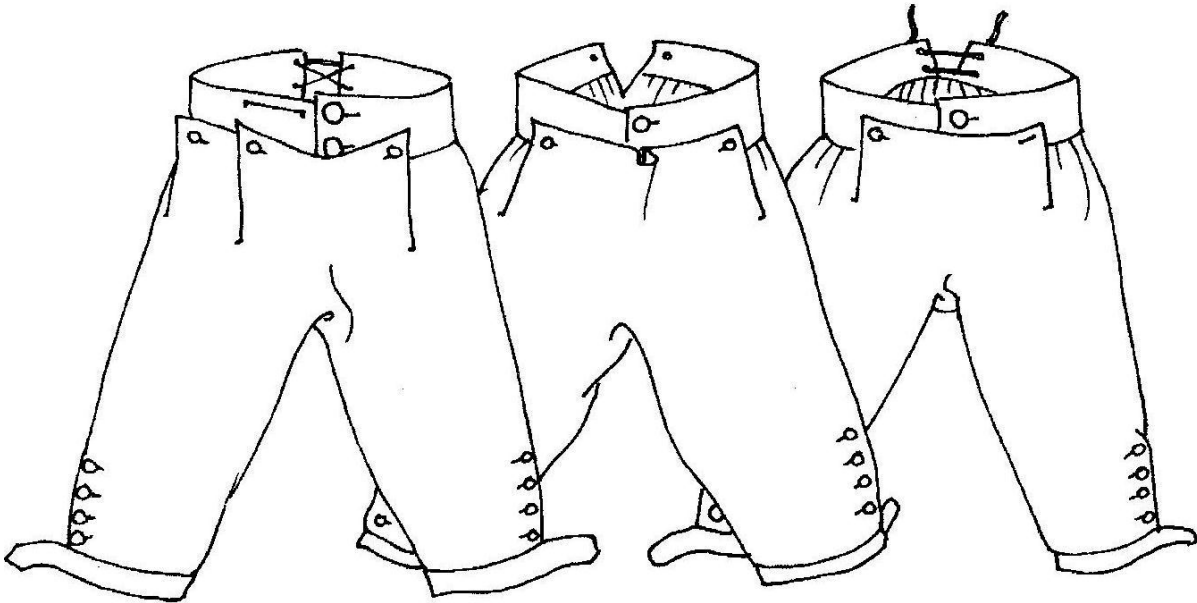

KUVA 11 Kirjontalankojen värimaailmaa

4.3 Valmistus

Miesten pukujen kaavoittamien oli minulle entuudestaan vain hiukan tuttua, enkä ole aikaisemmin toteuttanut historiallista miestenpukua. Ajan säästämiseksi käytin työssäni valmiita brittiläisiä Reconstructing History:n ja Lynn McMasters and Gail Nicholnsin kaavoja, jotka sisälsivät housu- liivi- ja takkimalleja (kuvat 10–12). Valmiskaavojen kaavamerkinntät olivat mielestäni puutteellisia.

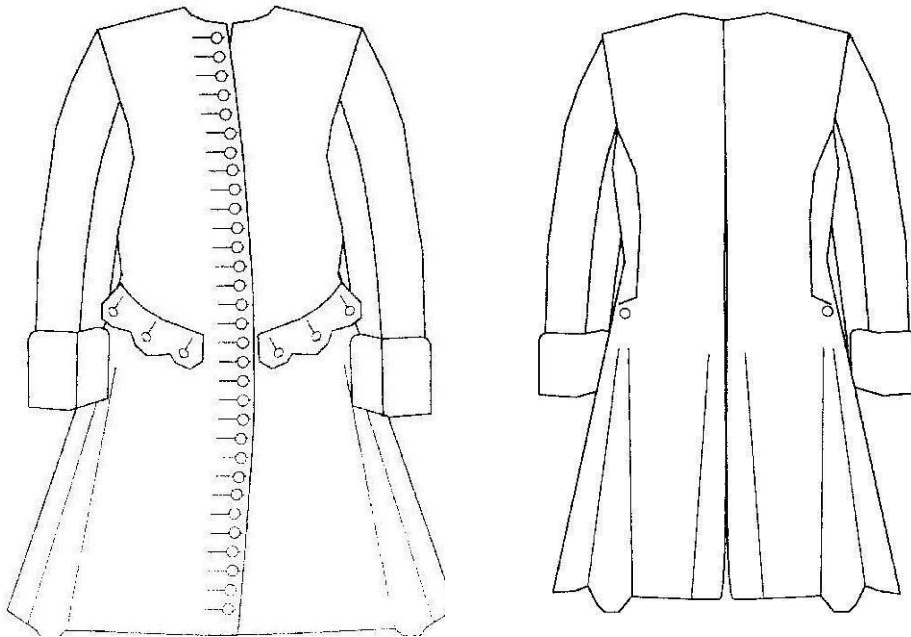
Kaavoista puuttuivat esimerkiksi langansuunnan merkki ja kappaleiden kohdistamismerkinnät. Tuumamitoitus ja vaikeaselkoiset englanninkieliset ohjeet hidastivat työskentelyäni aluksi. Tein alkuperäisistä kaavoista sovituskappaleet puuvillasta. Ensimmäisessä sovituksessa kaavoihin tuli paljon muutoksia, jotka merkitsin puuvillaiseen protoon, jota käytin myöhemmin kaavoina leikatesani varsinaista päällyskangasta (kuva 15 ja 16).

KUVA 12 Valmiskaavojen housumalleja (Reconstructing History 2008)

KUVA 13 Valmiskaavan liivimalli (Lynn McMasters and Gail Nichols 2009)

KUVA 14 Valmiskaavan takkimalli (Reconstructing History 2007)

Yhtenäisten kangasmateriaalien vähyys tuotti leikatessa ongelmia. Jos olisin halunnut, olisin voinut lisätä puvun alkuperäiseen malliin saumoja tai pienennyksiä, jotta kaavat olisivat mahtuneet kankaalle leikkuuta varten. En kuitenkaan halunnut, että puvun epookkimuoto muuttuisi kaavoihin tehtävillä muutoksilla, vaan asettelin ja kääntelin kaavoja kärsivällisesti kankaalle kaikilla mahdollisilla tavoilla, jotta kangas riittäisi kattamaan kaavojen tarvittavan pinta-alan. Suurimman osan vuorikapaleista oli tarkoitus tehdä päällyskankaasta, mutta karsin kaikki mahdolliset kaavanosat, jotka eivät vaatineet päällyskankaan käyttöä. Myöhemmin korvasin puuttuvat kappaleet vuorikankailla ja päällyskankaiden jätepaloilla. Protokappaleiden eli sovituskappaleiden työstämisen jälkeen varsinaisen puvun valmistaminen helpottui. Takin hihojen kanssa oli eniten ongelmia niiden huonon istuvuuden takia, mutta joidenkin purkamisien ja uudelleen sovitusten avulla sain hihat istutettua mallin mukaisesti.

KUVA 15 Liivin sovitusmallin muokkaamista haluttuun muotoon. Vaate naismallinuken päällä.

KUVA 16 Päällystakin muotoillut kaavat. Takki puettu naismallinuken päälle.

Kun takin ja liivin päällyskankaat oli leikattu, harsittu ja sovitettu, pystyin aloittamaan itse takin ja liivin ompelun. Liivin ja takin ompeleminen oli helppoa vähäisten saumojen ja selkeiden muotojen ansiosta (kuva 17–18). Vaikein osuus oli takin helmalaskosten ompeleminen piilopistoin, jotka kuitenkin kestäisivät mahdollista käyttöä eivätkä häittäisi ulkonäköä. Työtäni helpottivat työpisteeni seinällä olevat useat mallikuvat, joista saatoinkin tarkistaa työni etenemistä oikeaan suuntaan.

KUVA 17 Liivin valmistuminen

KUVA 18 Takin valmistuminen

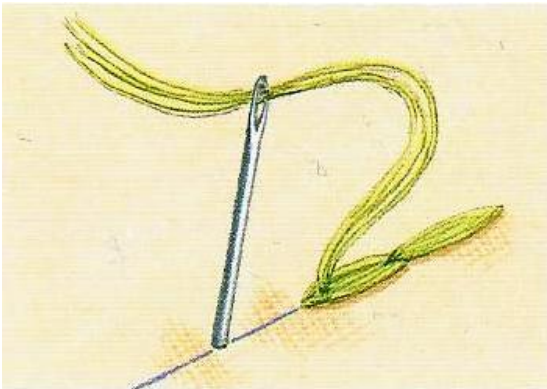
Sovitusmallina oli avomieheni, jolle saatoin sovittaa peilin edessä puvun osia. Koko puku on tehty hänen mittojensa mukaan, mikä osaltaan opetti minua, kuinka tehdä historiallinen puku asiakkaalle eikä vain mallinukun mukaiselle vartalolle. Tämä taito on minulle hyödyksi myös teatterimaailmassa, jossa pukuja tehtäessä täytyy ottaa huomioon ihmisvartalon eri muodot sekä vaatteiden käyttömukavuus. Ompelutöitä tehdessäni kuvittelin mielessäni avomieheni olevan joku näyttelijä ja sovitusohjelmien ohella kyselin häneltä, miltä liikkuminen, istuminen ja käsien käyttö puvussa onnistui. Tiedustelin myös jokaisen sovituksen kohdalla, olisiko hän toivonut joitain muutoksia väljyyden tai pituuden suhteen. Hänen toivomuksensa mukaan lisäsin hartioihin väljyyttä.

4.4 Kirjonta

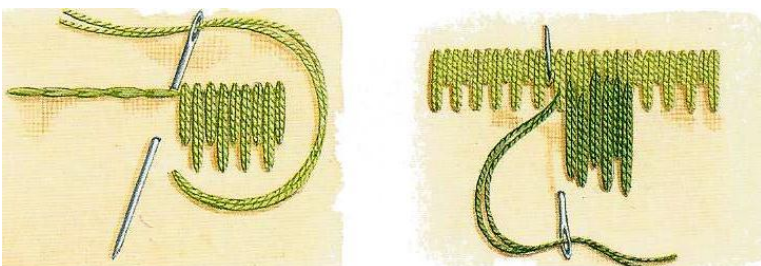
1700-luvun lopulla miesten juhla-asut olivat loisteliaammin kirjailtuja kuin naisten juhla-asut. Pukuja koristivat moniväriset kukka- ja luontoaiheet, joissa kirjontalankojen sävyt sekoittuivat keskenään taidokkaasti. Napitkin kirjottiin pieniksi taideteoksiksi. Kirjontalankoina käytettiin kasviväreillä värjättyjä silkkilankoja sekä hopea- ja kultalankoja. Kierretyllä silkkilangalla ommellut kirjonnaiset kehittyivät 1700-luvun lopulla entistä maalauksellisemmaksi. (Vainikainen 2007,167.) Tässä työssä koristeiden kirjonta lähti kuvioden suunnittelusta ja niiden asettelusta halutuille kohdille. Kuvioi-

den aiheena olivat kukkaköynnökset ja kaarevat ornamentit, jotka olivat yleisiä kirjonta-aiheita 1700-luvulla. Valitsemani mallit ovat yksinkertaistettuja ja nopeampia tehdä kuin aikakauden mukaiset taideteoksia lähentelevät kirjontaluomukset.

Piirsin halutut mallit kopiopaperille, josta sitten käsin ompelemalla jäljensin kuviot kankaalle. Pohdin käyttäväni kuvioiden jäljentämiseen käytettävää kynää, mutten uskaltanut riskeerata, sillä oli olemassa mahdollisuus, että kynän jälki ei lähtisikään kankaasta tai peittyisi kirjailujen alle. Tästä syystä päädyin jäljentämään kirjontamallit harsinpistoilla. Jäljentäminen takin, liivin ja taskunkansien sekä kalvosimien osalta vei kolme päivää. Jos olisin tekemässä samaa teatterissa, painaisin suoraan kankaalle valitut ornamentit tai ompelisin valmista koristenauhaa. Katsomosta nähtynä lopputulos näyttäisi autenttiselta, mutta säästäisi puvustolta aikaa ja vaivaa. Kuvioiden ääriviivat kirjoitin halkipistolla (kuva 19) ja kirjailukuvioiden pinnan häiveommeltekniikalla (kuva 20).

KUVA 19 Halkipisto (vainikainen 2007)

KUVA 20 Häivepisto (Vainikainen 2007)

Aloitin kirjailu-urakkani liivin reunakoristeista ja jo yksistään liivin kirjailujen tekemisessä vierähti kuukausi viiden tunnin päivittäisellä työskentelyllä. Ajoittain kirjoitin jopa kahdeksan - yhdeksän tuntia päivässä ja työn edetessä huomasin tekniikkani nopeutuvan. Sormustimen käyttö oli mielestäni lähes pakollista, sillä halusin säilyttää sormenpäni ehjinä ja tulehtumattomina. Koristeiden kirjailu (kuva 21–26) on järkevämpää aloittaa ennen vaatteiden vuorittamista, sillä näin lankojen päät ja kirjailun nurjapuoli jäävät vuorikankaan alla piiloon (kuva27).

KUVA 21 Liivin taskunkannen kirjailut

KUVA 22 Liivin koristekirjonta edessä

KUVA 23 Takin taskunkannen kirjailut

KUVA 24 Takin hihan kalvosimen koristelut

KUVA 25 Takin etureunan koristelut

KUVA 26 Takin liepeiden koristeluja

KUVA 27 Kirjontakuvio nurjalla puolella takissa.

5 EPOOKKIPUVUN ARVIOINTI

Saatuani puvun valmiiksi (kuvat 28–33) arvioitutin sen Rovaniemellä Lapin alueteatterin puvustonhoitaja Paula Lindrothilla. Saamani suullinen palaute oli sekä rakentavaa että kannustavaa. Vuorin kiinnitys takissa oli hiukan kireä helmasta, mutta helposti korjattavissa. Takin takana olevat laskotukset eivät olleet täysin symmetrisesti laskeutuvat, minkä huomasin itsekin puvun ollessa miesmallinuken päällä. Lindroth huomautti myös, etteivät hihojen kalvosimien valkoiset kirjaillut näkyneet kuin puolentoista metrin päähän, joten kirjailuiden ääriiviivakuviot kannattaisi täyttää laakakirjonnalla. Sain myös vinkkejä miesten epookkitakin valmistamiseen. Lindroth suositteli minulle muun muassa tukinauhan käyttöä sekä liimakankaan hyödyntämistä saumarakenteissa. Paljon työtä vaatinut koristekirjonta ei jäänyt huomiotta ja keräsikin runsaasti ihailua. Positiivisena kommenttina saivat värien käyttö, sekä uskottavuus teatterilavalle. Lindroth mainitsi myös, ettei jokaiselta onnistuisi vastaavanlainen vaativa työ toteuttaa yksin ja ilman aikaisempaa kokomusta. Tämä kommentti oli minulle mieluisin, sillä tiesin työssäni väkisinkin olevan joitain virheitä kokemattomuuteni ja heikon ohjauksen tähden.

Teatterikäyttöön valmistamani puku ei sovellu erityisen hyvin. Pukua ei pysty esimerkiksi pesemään tarpeeksi kuumalla pesuasteella kirjailuiden vuoksi, jotka voisivat kärsiä. Puvun olisi myös voinut toteuttaa nopeammin jättämällä kirjailuosiot pois ja toteuttamalla koristelut valmiilla koristenauhoilla tai koristeellisella kankaanpainannalla. Takissa eikä liivissä ole oikeita taskuja, vaan vain koristeelliset taskunkannet. Näyttelijälle taskut tuovat monesti helpotusta, mikäli roolihahmo tarvitsee jotain esinettä lavalla tai ihan vain nenäliinan säilytystä varten. Mikäli näyttelijällä olisi nopeita rooliasujen vaihtoja, epookkipukuni tuottaisi vaikeuksia ainakin liivin monien pienien nappien tähden. Teatterikäytössä nepparit piilotettuna napituslistan alle toimisi nopeampana ratkaisuna vaihdossa. Liivin ja housujen takana olevat kiristysnauhat ovat taas osaltaan toimivia ratkaisuja teatterikäytössä. Säättömahdollisuus monipuolistaa liivin ja housujen käyttäjäkuntaa isommassakin koko luokassa. Kiristysnauhojen käyttö pukukokonaisuudessani oli puhtaasti pukuhistorian sanelema.

Omalta osalta olen tyytyväinen lopputulokseen ottaen huomioon vähäisen kokemukseni ja avunsaannin puutteen. Valmistusosuus tuotti välillä miettimishetkiä ja ratkaistavia pulmia, mutta pidän niitä tärkeinä tekijöinä, sillä ne opettivat tulevaisuutta varten uusia valmistusratkaisuja. Kirjoimisurakka turhautti aika ajoin, koska joinain päivinä urakka näytti loputtomalta ja ylivoimaiselta. Halusin puvun edustavan epookkirokokoopukua. Nähtyäni lopputuloksen ja verratessani sitä ideaseinäni autenttisiin kuviin olen tyytyväinen. Puvun värivalinnat ja muodot kopioivat tyypillistä 1700-luvun muotia. Olisin toivonut tilaisuutta kuvata puku siihen sopivassa ympäristössä kaikkine rekvisiittoineen ja asusteineen, mutta ajankohta ei ollut kuvaushetkellä otollinen.

KUVA 28 Valmis aluspaita, luukkuhousut ja jabot-liina kaulassa.

KUVA 29 Valmis liivi, sukat ja peruukki kuvausrekvisiittaa

KUVA 30 Liivi takaa

KUVA 31 Valmis pukukokonaisuus edestä

KUVA 32 Valmis pukukokonaisuus sivulta

KUVA 33 Valmis pukukokonaisuus takaa

6 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa rokokooajan autenttinen ranskalaisen aatelmiehen epookkipuku nykyaikaisilla välineillä ja materiaaleilla. Puvun suunnitteluosuus jäi harmikseni pienemmäksi kuin olin toivonut. Olisin mielelläni käyttänyt aikaa vaikka kuukauden pelkästään pukuluonnosten tekemiseen, mutta aika oli rajoittavana tekijänä. Puvun toteuttamisen osalta suurin saamani hyöty on ompeluratkaisujen kehittyminen ja työskentelyvarmuus erityisesti miesten pukujen osalta. Rikoin myös perinteisesti käyttämäni värimaailmaa. Ennen olen vierastanut värien käyttöä ja niiden yhdistelyä muun kuin mustan värin kanssa.

Olen kuitenkin ylpeä omasta saavutuksestani, sillä kyseinen projekti on sisältänyt minulle ennen tuntematonta ja nyt opittua tietotaitoa. Olen ylpeä kirjontatyöstäni, vaikkakin se vei suurimman osan ajasta. Kirjailujen tekeminen antoi minulle käsityksen ajan määrästä, jota käytettiin 1700-luvulla pukujen koristeluun. Osaan nyt antaa suurempaa arvoa kaikelle käsin tehdyille koristeluille huomattessani, kuinka aikaa ja kärsivällisyyttä kuluttavaa työtä se on. Tämän työn myötä opin paremmin huomioimaan omat voimavarani ja kyvykkyyteni toteuttaessani suuria projektikonaisuuksia. Opinnäytetyö antoi minulle paljon oppia ja lisäsi halua opetella tulevaisuudessa mahdollisimman paljon miesten pukeutumisesta, miesten pukuhistoriasta ja rokokooasta.

On vain muutama asia, jotka tekisin toisin opinnäytetyössäni. Ensimmäisenä olisin yrittänyt jäädä asumaan samalle paikkakunnalle, kuin missä kouluni sijaitsi, jotta olisin saanut paremmin apuja työskentelyyn. Tämä olisi kuitenkin melkein mahdotonta järjestää nykyisten asuinolojen vuoksi. Toisena muutoksen kohteena olisi ollut pukuhistorian tutkimisen osuuden vähentäminen. Käytin paljon aikaa lukemalla kaikkea, mikä vain liittyi rokokooon ja ensimmäinen referaattini pukuhistoriasta olikin melkein 30-sivuinen teos, jota sitten lyhensin rajusti voidakseni käyttää sitä opinnäytetyössäni. Jälkeenpäin mietittäessä ahmimani tietomäärä rokokooon aikakaudesta oli liian laaja ja käytin siihen huomattavan määrän aikaa.

Alussa etsiskelin toimivaa suunnitteluprosessinmallia, kunnes minulle ehdotettiin Harrisonin mallia. Suunnitteluprosessinmalli oli minulle entuudestaan hiukan tuttu, mutta en heti nähnyt, miten työni edistäisi hyvinvointia, mikä on Harrisonin mukaan suunnitteluprosessinmallin tulostarkoituksena, tai täyttäisi kaikkia suunnittelumallin kohtia. Ongelman ratkaisuksi tein Harrisonin mallista oman suunnittelumalliversion, joka palvelisi epookkipuvun suunnittelussa ja valmistamisessa. Ensin Harrisonin malli tuntui olevan hiukan etäinen, kunnes huomasin käyttäneeni aikaisemmin saman-

laista suunnitteluprosessinkulkua jo edeltävissä projekteissa tietämättäni. Opinnäytetyön tekstiosuus tuotti minulle eniten vaikeuksia ja oli hidasta tehdä lukivaikeuteni vuoksi. Jouduin monesti turvautumaan lähipiirini oikolukijoihin ja erilaisiin tekstinkorjausohjelmiin, jotka voisivat olla satunnaisia lisäresursseja. Käyttämässäni Harrisonin suunnittelumallissa on mainittu satunnaiset sivuhaitat ja työni kohdalla lukihäiriö osoittautui yhdeksi tekijäksi. Toisena satunnaisena sivuhaittana oli jatkuva sairasteluni, joka hidasti etenemistäni suunnittelemani aikataulun mukaisesti.

Toteuttamani puku jäänee kesään asti lepäilemään pukupussiin, kunnes se on tarkoitus ottaa käyttöön Ropeconissa 2013, Suomen suurimmassa rooli- ja larppipelitapahtumassa. Pukukokonaisuus tulee myös olemaan mainoksena ja rekvisiittana tulevassa yrityksessäni. Olen myös miettinyt pukukokonaisuuden myymistä, mutten halua luopua siitä.

Jatkotutkimuksina haluaisin perehtyä 1700-luvulla käytettyihin materiaaleihin, ompeluratkaisuihin sekä kaavoituksen saloihin. Yhtenä jatkotutkimuksena voisi myös olla rokokooaikaisten värien tulkitseminen, kuten millainen väri on ”juuri saapunut kerjäläinen” tai ”liikuttuneen nymfin reisi” sekä koristekirjailuiden symboliseen merkitykseen. Tutkiessani pukuhistorian kirjallisuutta, huomasin suurimman osan teoksista käsittelevän lähinnä naisten pukuhistoriaa. Pohdin, riittäisikö oma mielenkiintoni miesten pukuhistorian teoksen julkaisemiseen jonain päivänä.

LÄHTEET

Anttila, Pirkko 1993. Käsitöiden ja muotoilun teoreettiset perusteet. Minerva Porvoo: Werner Söderström Osayhtiö 1992.

Hansen, Henry 1957. Muotipuku kautta aikojen: pukuhistoriallinen värikuvasto. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiön kirja- ja laakapaino

Koskimies Lilli 1984. Pukeutumisen historia Kietaisuasusta empiretyyliin. Porvoo: WSOY.

Kuitunen, Arja-Liisa 1998. Länsimaisen muodin historia: antiikista nykyaikaan. Lounais-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos. Mynämäki: Mynäprint Oy.

Lindfors Vuokko & Paimela Sirkka-Liisa 2004. A la Mode: muodin ja pukeutumisen sanakirja. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Lönnqvist, Bo 2008. Vaatteiden valtapeli. Jyväskylä. Gummerus Oy

Pulla, Armas J. 1966. Kuusivarpaisesta kuninkaasta hameen mytologiaan. Helsinki: Otava.

Racinet, Auguste 2006. The Complete Costume History 1825–1893. Köln: Taschen

Rooney, Anne 2005. The Eighteenth Century: The History of Fashion and Costume. Volume 5. New York: Facts on File.

Saar, Kai 2011. Rokokookausi – Kauneutta, jota naiset rakastavat. Käsitö s. 90–95. Tallinna: AS Ajakirjade Kirjastus Paino Printall.

Vainikainen, Virpi & Sairanen Raija 2007. Kaikki kirjonnasta. Porvoo: WSOY.

KUVALÄHEET

Bertelli, Sara & Magistri Mila 2010. 999 Taideteokset täytyy ehdottomasti tuntea, pitäisi tuntea & hienoa jos tunnet. Firenze: Scala.

Fossi, Gloria 2002. Muotokuvat. Jyväskylä: Weilin + Göös

Fukai, Akiko & Suoh, Tamami, Iwagami Miki & Koga, Reiko & Nii, Rie 2007. Fashion. A history from the 18th to the 20th Century. Volume 1: 18th and 19th Century. Hong Kong: Taschen 25th anniversary.

Fukai, Akiko & Suoh, Tamami, Iwagami Miki & Koga, Reiko & Nii, Rie 2007. Fashion. A history from the 18th to the 20th Century. Volume 2: 20th Century. Hong Kong: Taschen 25th anniversary.

Hamilton Hill, Margot & Bucknell Peter A. 1968. The Evolution of fashion Pattern and cut from 1066 to 1930. London: Drama Publishers.

Hart, Avril & North, Susan 2009. Seventeenth and eighteenth-century. Fashion in detail. London: V & A Publishing.

Mitford Nancy 1979. Madame de Pompadour. Espoo: Weilin + Göös,.

Kaavat:

Reconstructing History 2007

Reconstructing History 2008

Lynn McMasters and Gail Nichols 2009